

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

ARKIVETS EX

DOM
2003-07-04

Stockholm

Mål nr M 1936-03
Aktbilaga 20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, miljödomstolen, deldom 2003-02-13 i mål nr M 52-02,
se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPART

Swedish Tissue AB, 556630-5909, 590 40 KISA

Ombud

Advokaten TC, Box 7493, 103 92 STOCKHOLM

KLAGANDE OCH MOTPART

Naturvårdsverket, Blekholmsterrassen 36, 106 48 STOCKHOLM

SAKEN

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till nuvarande och framtida verksamhet vid
pappersbruk i Kisa, Kinda kommun, Östergötlands län

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Miljööverdomstolen avslår överklagandena.

YRKANDEN M.M. I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Swedish Tissue AB (bolaget) har yrkat att den utredningsskyldighet som bolaget ålagts under rubriken Uppskjutna frågor i miljödomstolens dom skall undanröjas såvitt avser "Ångbehov > 90 % biobränsle".

Naturvårdsverket har yrkat att Miljööverdomstolen skall föreskriva följande villkor rörande avveckling av verksamheten: "Bolaget skall i god tid före nedläggning av hela eller delar av verksamheten inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. Avsikten med de åtgärder som anges i planen skall vara att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att undvika föroreningsrisker och återställa platsen i ett från miljösynpunkt tillfredsställande skick"

Part har bestritt motparts ändringsyrkande.

Länsstyrelsen i Östergötlands län samt Miljö-, bygg- och räddningsnämnden i Kinda kommun har yttrat sig till Miljööverdomstolen.

Miljööverdomstolen har med stöd av 23 kap. 6 § första stycket första meningen miljöbalken avgjort målet utan huvudförhandling.

UTVECKLING AV TALAN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Utredningsskyldigheten i fråga om ångbehov

Bolaget

Orsaken till att bolaget motsätter sig utredningsskyldigheten i denna del är att bolaget saknar erforderlig rådighet över den enda tänkbara produktionsanläggningen för ångenergi till bolaget. Som framgår av bolagets ansökningshandlingar ägs och drivs den panna som försörjer bolaget med ånga av Vattenfall. Det fordras ingen utredning för att konstatera att något annat realistiskt

alternativ för bolagets ångenergiförsörjning än Vattenfalls panna saknas. Av bolagets ångförbrukning under de senaste åren har andelen bibränslebaserad produktion uppgått till över 90 %. Med den ökade ångenergiförbrukning som följer av bolagets planerade produktionsutbyggnad kommer dock siffran att sjunka.

Naturvårdsverket

Ånga till bolagets verksamhet kommer från en förbränningsanläggning som ligger i omedelbar anslutning till pappersbruket. Förbränningsanläggningen ägdes tidigare av bolaget men såldes 1996 till Vattenfall. Bolaget är den enda mottagaren av ånga från förbränningsanläggningen. Naturvårdsverket anser att ett bolag generellt sett alltid har möjlighet att ställa krav på vilka bränslen den ånga bolaget köper skall produceras med. Detta gör sig gällande i än högre grad i ett fall som detta, när bolaget är största och t.o.m. enda kund till förbränningsanläggningen. Av 16 kap. 7 § miljöbalken följer att det vid prövning enligt balken skall tas hänsyn till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan antas bli behövliga för att verksamheten skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt. Om verksamheten som i detta fall är beroende av försörjning av ånga från en anläggning som ligger i direkt anslutning till verksamheten, är det enligt Naturvårdsverkets mening både nödvändigt och möjligt att bedöma miljöpåverkan från den anläggningen vid tillståndsprövningen, liksom att ställa villkor på följdverksamheten. Vidare bör en s.k. "outsourcing" av en del av en verksamhet enligt verkets mening inte påverka vilka krav som kan ställas i enlighet med 2 kap. miljöbalken. I annat fall skulle det nämligen vara möjligt för bolaget att undandra sig ansvaret för miljöpåverkan från vissa delar av verksamheten genom att sälja dem till andra bolag. Detta kan inte anses vara förenligt med de krav på tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet som miljöbalken innebär. Sådana avknoppade delar av en verksamhet måste enligt Naturvårdsverkets mening vid en ny prövning, ses som följdverksamheter till den huvudsakliga verksamheten, eftersom de har kommit till som en del av och en nödvändig förutsättning för densamma. Därmed är det också möjligt att

ställa krav på den typen av verksamheter vid en tillståndsprovning enligt miljöbalken. Det bör enligt Naturvårdsverkets uppfattning inte ha någon betydelse för den bedömningen att själva följdverksamheten i sig är en tillståndsgiven verksamhet.

Bolagets bemötande

Naturvårdsverkets synsätt att bolaget har möjlighet att ställa krav på vilka bränslen den ånga som bolaget köper skall produceras med är möjligen riktigt, om inga hänsyn tas till kostnaderna för ångproduktionen. Men uppenbarligen måste sådan hänsyn tas. Genom att ångan produceras av ett fristående företag är det lika uppenbart att bolaget inte har den kontroll över dessa kostnader som erfordras för att villkor skall kunna föreskrivas om hur bolagets ånga skall produceras. Förbränningsanläggningens miljöpåverkan kan vid tillåtlighetsbedömningen vägas in som en följdverksamhet till pappersbrukets verksamhet. Villkor kopplade till pappersbrukets tillstånd men med indirekt verkan på förbränningsanläggningen kan däremot inte föreskrivas. Om utförsäljningen av förbränningsanläggningen hade lett till att verksamheten vid anläggningen inte blivit tillståndspliktig, hade Naturvårdsverkets resonemang om att bolaget undandrar sig ansvar för miljöpåverkan haft någon bärkraft.

Avvecklingsplan

Naturvårdsverket

Enligt artikel 3 f) i rådets direktiv 96/61/EG (IPPC-direktivet) skall de behöriga myndigheterna säkerställa att anläggningen drivs på ett sådant sätt att nödvändiga åtgärder vidtas, när verksamheten definitivt upphör. Det sker i syfte att undvika alla föroreningsrisker och för att återställa platsen i ett tillfredsställande skick. Vidare anges i artikel 9.6 att tillståndet skall innehålla krav på åtgärder som rör andra förhållanden än dem som gäller vid normal drift. Därför skall, om det finns risk för miljöpåverkan, hänsyn på lämpligt sätt tas till bl.a.

den slutliga nedläggningen av verksamheten. Naturvårdsverket anser att det vid verksamheter av ifrågavarande slag typiskt sett alltid finns en risk för miljöpåverkan. Enligt förarbetena till 2 kap. 3 § miljöbalken medför redan risken för att olägenhet för människor hälsa eller miljö kan uppkomma att försiktighetsmått skall vidtas. Att risken inte kan preciseras idag kan inte tas till intäkt för att en sådan risk är utesluten, särskilt med hänsyn till att en avveckling av verksamheten sannolikt ligger långt fram i tiden. Det är därför enligt Naturvårdsverkets bedömning nödvändigt att i tillståndet föreskriva ett särskilt villkor rörande avveckling av verksamheten.

Om ett sådant villkor inte föreskrivs, har tillsynsmyndighetens möjligheter att ställa krav i samband med en framtida avveckling begränsats genom att frågan om en sådan plan behövs har blivit rättskraftigt avgjord.

Bolaget

Bolaget kan inte dela Naturvårdsverkets tolkning av vad de åberopade artiklarna i IPPC-direktivet kräver och innebär. Det övergripande syftet med direktivet är uppenbarligen endast att villkor skall föreskrivas om sådana krävs för att tillse att en anläggning drivs på ett sådant sätt att en framtida avveckling underlättas. Naturvårdsverkets yrkade villkor har ett helt annat syfte, nämligen att föreskriva vad som skall gälla vid själva nedläggningstillfället. Direktivet har uppenbarligen inte samma utgångspunkt som verkets resonemang. En bedömning enligt direktivet skall göras i det enskilda fallet av frågan om och i så fall vilka villkor som behövs. – Oavsett vilken rättskraft avgörandet har, är det uppenbart att tillsynsmyndighetens möjligheter att ställa krav i samband med en framtida avveckling, det vill säga när en eventuell avveckling aktualiseras, inte begränsats genom miljödomstolens avgörande. Miljödomstolen har endast bedömt att det inom ramen för den prövade löpande verksamheten inte behöver vidtas några särskilda försiktighetsmått för att underlätta en framtida avveckling.

REMISSYTTRANDEN I MILJÖÖVERDOMSTOLEN**Länsstyrelsen**

Länsstyrelsen ställer sig bakom Naturvårdsverkets inställning till en utredningsskyldighet vad gäller energihushållning och instämmer i att behovet av ånga till mer än 90 % skall tillgodoses från förbränning av bibränslen. Länsstyrelsen ställer sig även bakom Naturvårdsverkets överklagande.

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden

Nämnden gör bedömningen att bruket ej har rådighet över förbränningsanläggningen. Föreskrifter om andel bibränsle bör föreskrivas för den som är verksamhetsutövare för pannan, d.v.s. Vattenfall, och detta bör ske i samband med dess tillståndsprovning. Beträffande Naturvårdsverkets överklagande anser nämnden att frågan bör kunna regleras av tillsynsmyndigheten i samband med en avveckling. Om denna möjlighet är begränsad enligt Naturvårdsverkets uppfattning, är det rimligt att avvecklingsplanen villkoras enligt verkets överklagande.

MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL**Utredningsskyldighet**

Frågan är om bolaget skall utreda de tekniska och ekonomiska möjligheterna att minska energianvändningen med målsättningen "Ångbehov > 90 % bi-bränsle".

Det framgår att ångenergin levereras till bolaget från en förbränningsanläggning som tidigare ägdes av bolaget, men som år 1996 överläts till den nuvarande ägaren, Vattenfall. Bolagets behov av ånga tillgodoses alltså i nuläget genom en anläggning som bolaget har avhänt sig och därför inte längre har någon direkt rådighet över. Detta minskar emellertid inte i sig intresset av en

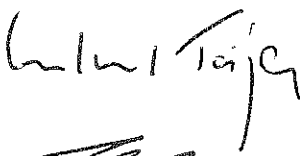

utredning om bolagets möjligheter att minska användningen av energi i den verksamhet som bolaget bedriver. Inte heller utgör det något hinder mot att genomföra en sådan utredning som bolaget har ålagts genom miljödomstolens dom. Att den bristande rådigheten kan komma att påverka utredningens resultat och kanske även dess bedrivande är en sak för sig. Först när resultatet föreligger blir det möjligt att avgöra om det bör ställas upp ett villkor för ångbehovet och hur det i så fall bör utformas. Utredningsskyldigheten bör alltså, såsom miljödomstolen funnit, omfatta också ångproduktionen. Överklagandet i denna del kan därför inte bifallas.

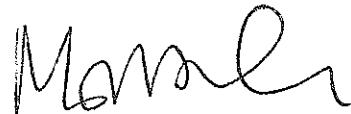
Avvecklingsplan

Yrkandet om en avvecklingsplan bör bedömas enligt artikel 9.6 i IPPC-direktivet. Där anges att ett tillstånd skall innehålla krav på åtgärder som rör andra förhållanden än dem som gäller vid normal drift. Därför skall, om det finns risk för miljöpåverkan, hänsyn på lämpligt sätt tas till exempelvis den slutliga nedläggningen av verksamheten. Ett villkor som ålägger bolaget att vidta en åtgärd med sikte på en tidpunkt som infaller i en obestämd framtid förutsätter enligt Miljööverdomstolens tolkning av ifrågavarande föreskrift att det finns någon eller några konkreta omständigheter som gör sannolikt att ett sådant villkor behövs inom överskådlig tid. Miljööverdomstolen instämmer i miljödomstolens slutsats i denna del. Naturvårdsverkets överklagande skall därför ogillas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2003-08-01

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Gudmund Toijer och Arne Kardell, referent, miljørådet Inge Bodin (skiljaktig) samt hovrättsrådet Marinette Andersson.

Skiljaktig mening av Inge Bodin.

Utredningskyldighet

Jag anser att utredningskyldigheten vad gäller "Ångbehov > 90 % biobränsle" skall undanröjas av följande skäl.

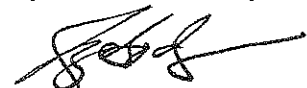
I ett tillstånd enligt miljöbalken kan som huvudregel inte villkor föreskrivas för annan verksamhet än den sökta. I viss utsträckning kan villkor för verksamheten dock utformas med hänsyn till att även andra verksamheter är behövlige för den sökta verksamheten (16 kap. 7 § miljöbalken). Den sökta verksamhetens tillstånd kan därmed inte föreskriva villkor som direkt styr en annan tillståndspliktig verksamhet sökanden inte har rådighet över. Givetvis kan en överenskommelse träffas mellan de olika verksamhetsutövarna efter en förhandling som jämbördiga parter där sökanden har reella alternativa leveransmöjligheter. Genom sådana alternativa möjligheter skaffar sökanden sig handlingsfrihet och därmed även rådighet över situationen. Härigenom kan han också ställa krav som har sin grund i givna villkor för verksamheten.

När verkningarna av en verksamhet på människors hälsa och miljön inte kan förutses med tillräcklig säkerhet får tillståndsmyndighet skjuta upp frågan under en tid då utredningar genomförs som syftar till att klarlägga oklarheter och ge underlag inför fastställande av eventuella ytterligare slutliga villkor för verksamheten (22 kap. 27 § miljöbalken) syftande till att hänsynsreglerna i 2 kap. kan innehållas, sålunda även 5 § i samma kapitel. Denna bestämmelse syftar således till att söka finna klarhet i en begränsad del av verkningarna av den sökta verksamheten och hur dessa verkningar kan komma att begränsas genom att försiktighetsåtgärder vidtas i enlighet med uppställda villkor för verksamheten. Det är uppenbart att åtgärderna därvidlag skall kunna vidtas av verksamhetsutövaren, dvs. denne måste kunna råda över situationen.

I detta mål - som det nu kommit att avgöras och med den formulering utredningsuppdraget fått - skall sökanden genomföra en utredning som klart kommer att omfatta en annan utövarns tillståndspliktiga verksamhet alternativt kommer att tvinga fram en tillkommande anläggning för ångproduktion som drivs av sökanden helt i egen regi. Att tvinga fram - eller ens behöva utreda förutsättningarna för - en tillverkningskapacitet som redan finns att tillgå från en leverantör såsom fallet är i detta mål anser jag vara slöseri med resurser som inte står i proportion till syftet. Förutsättningar finns givetvis att en överenskommelse kan träffas mellan den ende leverantören av ånga och sökanden, men inte som ett resultat av förhandlingar mellan jämbördiga parter. Därmed har sökanden inte heller reell rådighet över situationen med mindre än att han själv bygger och driver ångproduktionen. I detta fall är det inte skäligen att kräva sådan flexibilitet hos sökanden med mindre än att den externa leverantören framgent kan komma att sakna leveranskapacitet. Detta är dock inte visat eller ens förutsatt i detta mål.

Sammantaget anser jag det uppenbart att föreskriven utredning inte kan komma att leda fram till ändamålsenliga skyddsåtgärder som verksamhetsutövaren kan komma att råda över varför den inte heller skall föreskrivas i detta mål. Att genomföra utredningen kan ha ett värde i sig för att bredda sin kunskap, men sådan utredning skall inte med stöd av miljöbalken föreläggas sökanden i detta fall. Givetvis skulle motsvarande utredningsuppdrag med hjälp av miljöbalken kunna föreläggas den verksamhetsutövaren som driver ångproduktionen, men det får i så fall bli i ett annat mål än detta.

När det gäller bedömningen av yrkandet om en avvecklingsplan är jag ense med majoriteten.

SÖKANDE

Swedish Tissue AB

Ombud: Advokaten TC

Alrutz Advokatbyrå AB, Box 7493, 103 92 STOCKHOLM

RÄTTELSE
2003-03-07
se sid 2,3,13

SAKEN

Marianne Nilsson Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till nuvarande och framtida verksamhet vid pappersbruk (SNI 21.12-1) i Kisa, Kinda kommun, Östergötlands län.

DOMSLUT

Tillstånd

Miljödomstolen lämnar Swedish Tissue Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken till nuvarande och framtida verksamhet att vid bolagets anläggning på fastigheten Mjällerum 1:83 i Kisa vidta erforderliga produktionshöjande åtgärder och årligen producera högst 70 000 ton papper samt att därutöver ta in upp till 2 000 ton papper externt för tryckning och/eller kalandrering.

Villkor

För tillståndet gäller följande villkor.

1. Verksamheten - inbegripet åtgärder för att minska utsläppen till vatten och luft och andra störningar från verksamheten - skall bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden uppgivit eller åtagit sig i målet, om inte annat framgår av denna dom.
2. Föroreningsinnehållet i utgående processavloppsvatten får inte överstiga följande nivåer, mätt på sätt som framgår av kontrollprogrammet.

Parameter	riktvärde* månadsmedelvärde	gränsvärde årsmedelvärde
COD	400 kg/dygn	400 kg/dygn
Susp. mat	40 kg/dygn	40 kg/dygn
totalkväve	12 kg/dygn	12 kg/dygn
totalfosfor	0,4 kg/dygn	0,4 kg/dygn

3. Buller från verksamheten skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än 50 dB (A) under vardagars dagtid (kl. 07-18), 40 dB(A) nattetid (kl. 22-07) och 45 dB (A) under övrig tid.
Nattetid skall dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till maximalt 55 dB(A).
4. Från och med den 1 januari 2006 skall gasolbrännare på pappersmaskin PM 4 vara av en typ som ger låga utsläpp av kväveoxider. Från samma tidpunkt får utsläppet av NO_x som riktvärde* inte överstiga 80 mg/MJ tillfört bränsle.
5. Från och med den 1 januari 2005 får inom verksamheten endast användas sådana kemiska produkter för vilka det finns dokumenterad kunskap om nedbrytbarhet, bioackumulerbarhet samt akut och kronisk toxicitet.
6. Från och med den 1 januari 2004 får i mobila maskiner som används inom verksamheten endast användas bränsle som minst uppfyller kraven för diesel Miljöklass 1 i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen.
7. Vid utbyte av de mobila maskiner som används inom verksamheten skall de nya mobila maskinerna minst uppfylla kraven i steg II i förordningen (1998:1709) om avgaskrav för vissa förbränningsmotordrivna mobila maskiner.
8. Bolaget skall årligen undersöka och dokumentera möjligheterna att minska miljöpåverkan från de externa transporter som bolaget utför i egen regi eller upphandlar. Utredningen skall omfatta bl.a. transportsätt, transportsträcka, lastgrad, körsätt och bränsleslag.
9. Kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod skall finnas.

* Med riktvärde menas ett värde som, om det överskrids, innebär en skyldighet för tillståndsinnehavaren att vidta åtgärder så att värdet kan hållas.

Uppskjutna frågor

Miljödomstolen skjuter enligt 22 kap. 27 § miljöbalken upp frågan om vilka villkor som skall gälla för hushållning med energi. Bolaget skall under en provotid utreda de tekniska och ekonomiska möjligheterna att minska energianvändningen med ^{x)} mätmetoden för ~~specifika nivåer~~ ~~specifika nivåer~~.

- EI - 200 kWh/t,
- Primärvärme - 2 GJ/t,

;) RÄTTELSE
2003-03-07
skall vara: med
följande mål-
ättning

;) RÄTTELSE
2003-03-07
skall ej vara
inustecken

- Ångbehov > 90 % biobränsle
- Sekundärvärme - 2 GJ/t återvunnet.

Redovisningen skall innehålla primärdata i den omfattning som fordras för en bedömning enligt 2 kap. 5 och 7 §§ miljöbalken samt förslag till slutliga villkor och skall ges in till miljödomstolen senast den 31 december 2004.

Delegerade frågor

Miljödomstolen överlåter enligt 22 kap. 25 § miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor beträffande kontrollen av verksamheten.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Förordnande om tidigare tillståndsbeslut

Tillståndet enligt denna dom ersätter de tillståndsbeslut som tidigare meddelats för verksamheten enligt miljöskyddslagen (1969:387).

Tid inom vilken tillståndet skall ha tagits i anspråk.

Höjningen av produktionskapaciteten skall ha genomförts senast den 31 december 2005, annars förfaller tillståndet i denna del.

Verkställighetsförordnande

Miljödomstolen förordnar att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft.

TIDIGARE BESLUT OCH DOMAR

Koncessionsnämnden för miljöskydd har genom flera tidigare beslut prövat verksamheten vid bruket enligt miljöskyddslagen.

I ett beslut den 30 juni 1989, nr 91/89, meddelade nämnden tillstånd att vid pappersbruket tillverka 35 000 ton papper per år. För tillståndet föreskrevs åtta villkor. Efter överkla-

gande av Naturvårdsverket föreskrev regeringen i beslut den 19 april 1990, regeringsbeslut 31, att villkor 2 i beslutet skulle kompletteras i visst avseende. I beslut den 1 oktober 1991 avgjorde Koncessionsnämnden uppskjutna frågor rörande utsläpp till vatten och föreskrev ytterligare två villkor för det tidigare lämnade tillståndet. Nämnden överlät åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om mindre justering eller komplettering av reningssystemet för avloppsvattnet.

I dom den 15 juni 2000 avslog Växjö tingsrätt, miljödomstolen, ansökan om tillstånd enligt miljöskyddslagen för en produktion om 70 000 ton papper per år. Miljödomstolen har därefter i dom den 7 september 2002 lämnat bolaget tillstånd enligt miljöbalken att under åren 2001 och 2002 producera högst 42 000 ton papper per år.

ANSÖKAN

Yrkanden

Bolaget ansöker om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att vid befintligt pappersbruk i Kisa öka produktionen till 70 000 ton papper per år samt att vidta därför erforderliga produktionshöjande åtgärder m.m. samt att därutöver ta in upp till 2 000 ton externt tillverkad tissue för tryckning och/eller kalandrering.

Bolaget hemställer om att tiden inom vilken den ansökta höjningen av produktionskapaciteten skall ha genomförts skall sättas till utgången av 2005.

Bolaget hemställer vidare om verkställighetsförordnande, samt att miljödomstolen godkänner den i ansökan ingående miljökonsekvensbeskrivningen.

Plan och omgivningsförhållanden

Pappersbruket är beläget vid Kisaån som ingår i Stångåns vattensystem, varifrån vattnet via Motala Ström transporteras till Bråviken och Östersjön. Närmaste tätort är Kisa som ligger på ca 3,5 km avstånd.

Industriområdet är beläget inom fastigheten Mjällerum 1:83 och omges i huvudsak av skogsmark. Detaljplan eller områdesbestämmelser saknas. Närmaste fastighet med per-

manentboende ligger ca 700 m nordost om fabriksområdet. Omedelbart väster om industriområdet, på andra sidan Kisaån, ligger Föllingsö odlingslandskap. Området har av regeringen förslagits att ingå i Natura 2000 (SE0230355).

Nuvarande verksamhet

Vid pappersbruket produceras ofärgat och färgat mjukpapper på två pappersmaskiner, PM 3 och PM 4. På PM 3 tillverkas ofärgat och färgat enskiktat mjukpapper (tissue) samt på PM 4 ofärgat och färgat skiktat eller oskiktat mjukpapper. Produktionen på maskinerna är så pass olikartad att de i princip drivs som separata produktionslinjer. PM 3 är en yankeecylinder-maskin med gasoleldad högtemperaturkåpa. Våtpartiets inloppslåda är en så kallad sugbröstformer. PM 4 är en modern mjukpappermaskin med gasoleldad högtemperaturkåpa med yankeecylinder. Inloppslådan är av så kallat crescentformerutförande.

Produktionen kännetecknas av ett stort antal produktkvaliteter med till exempel olika ytvikter och olika innehåll av färger. Antalet rengöringsstopp på grund av färgbyten minimeras genom att produktionen planeras i färgcykler så att i princip produkter med mörkare färger produceras efter produkter med ljusare färger. Produktionskapaciteten påverkas därför av bland annat aktuell produktionsmix. Ångan levereras av Vattenfall AB.

En mindre del av produktionen på pappersmaskinerna förädlas på rullmaskinen RM 8. På denna trycks i huvudsak servettissue och tissue för köksprodukter med flexoteknik. På RM 8 trycks även en del externt tillverkat papper och non-woven. Färgen torkas med infrarött ljus. De använda färgerna är vattenbaserade och innehåller mindre än en procent lösningsmedel. Denna verksamhet medför inga utsläpp av betydelse till vatten eller luft.

Framtida verksamhet

De framtida förändringarna avser framför allt PM 3 vars kapacitet avses bli utökad till ca 45 000 ton papper per år. Inom den närmaste framtiden planerar bolaget att byta torkcylindrar, bredda maskinen, öka maskinhastigheten, byta ut våtpartiet med inloppslåda, öka kapaciteten i massasystemet, installera ny rullmaskin m.m. Samtidigt med de nu nämnda

kapacitetshöjande åtgärderna kommer stor vikt att läggas vid fortsatt optimering av färskvattenförbrukningen och därmed sammanhängande reduktion av processvattenflödet.

Vad gäller PM 4 förutses inga väsentligare åtgärder. Maskinens kapacitet är idag ca 21 000 ton papper per år.

Råvaruförsörjningen med massa förväntas inte bli väsentligt annorlunda sammansatt än idag. Några förändringar i förädlingsavdelningen planeras inte.

Vad gäller energi kommer gasolförbrukningen jämfört med 2000 att öka med ca 200 %, användningen av el att öka med ca 100 % medan användningen av ånga kommer att öka med ca 70 %. Att gasolförbrukningen ökar så mycket jämfört med 2000 förklaras av att en gasoleldad högtemperaturkåpa installerades på PM 3 under 2000 som ersättning för en ånguppvärmd kåpa.

Utsläpp till vatten

Rening av processvatten har tidigare skett i två separata linjer. Idag används bara en av linjerna sedan bolaget konstaterat att reningsresultatet med avseende på COD då förbättras. Det sammanhänger med att genomförda slutningsåtgärder i pappersbruket medfört att uppehållstiden för avloppsvattnet i reningsanläggningen blivit så lång vid användningen av de båda linjerna att en önskad anaerob aktivitet då uppstår.

Avloppsvattnet renas i avluftningskammare, flockningskammare i vilken flockningskemikalier tillsätts och sedimentationsbassäng. Uppsamlad fiber avvattnas i skruvurvatt-nare under tillsats av polymerer.

Utsläppen till vatten har under 1996-2000 uppgått till ca 314 kg COD per dygn, 21 kg suspenderade ämnen (SÄ_{GFA}) per dygn, 8 kg kväve per dygn och mindre än 0,2 kg fosfor per dygn.

Bolaget avser att vidta såväl interna som externa åtgärder så att nuvarande genomsnittliga utsläppsnivå i stort sett skall kunna innehållas även vid sökt produktion. Det betyder att även nuvarande villkor kommer att kunna innehållas. Bolaget önskar frihet att vidta redovisade utsläppsbegränsande åtgärder i den takt som fordras för att kunna innehålla föreskrivna villkor. Detta förutsätter bland annat att kompletterande skyddsåtgärder vidtagits redan innan produktionen ökar genom ovan beskrivna produktionshöjande investeringar.

Planerade åtgärder avser i första hand ett antal åtgärder för att minimera utsläppen till den externa reningsanläggningen, såsom ytterligare slutning av de interna flödena, separering av fiberförande och icke fiberförande vätskeströmmar, minimering av förbrukning, ytterligare intern buffring av processvatten och optimering av pappersmaskinens flotationsanläggningar. Därigenom kan vattenförbrukningen minska från dagens nivå om ca 16 m³ per ton papper till ca 10 m³ per ton papper.

I god tid innan de väsentligaste produktionshöjande investeringarna genomförs på PM 3 avser bolaget att bygga ut den externa reningen med ett biologiskt reningssteg i form av en biofilmreaktor till vilken avloppsvattnet leds efter nuvarande sedimentering och kemisk fällning. Ovannämnda slutningsåtgärder förutsätts därvid vara genomförda så att reningssteget kan dimensioneras efter ett avloppsflöde om 12,5 m³ per ton papper. Utbyggnaden avses ske genom att den idag avställda sedimentationsbassängen reaktor 4 byggs om till en luftad reaktor. Denna förses bland annat med rörligt bärmaterial, blåsmaskin och luftningsutrustning. Anläggningen kompletteras med utrustning för lamellsedimentering och med slamdräneringsbäddar. Producerat överskottsslam från bioreaktorn leds till lamellsedimenteringen där bioslammet separeras för vidare transport till slamdräneringsbäddarna. I de senare förtjockas bioslammet som sedan kan brännas.

Det skall framhållas att den biologiska reningen avses ske utan tillförsel av externt kväve och fosfor, vilket i och för sig begränsar reduktionsgraden för COD men samtidigt förhindrar oönskade ökade utsläpp av närsalter till recipienten.

Följande föroreningsutsläpp med avloppsvatten till recipienten har beräknats.

COD	< 320 kg/d
Ptot	< 0,3 kg/d
Ntot	< 8,0 kg/d
SA	< 30 kg/d

Utsläppen av suspenderade ämnen bedöms å ena sidan minska vad gäller utsläpp av s.k. nollfibrer. Å andra sidan kan utsläppet av suspenderade ämnen bedömas öka på grund av avloppsvattnets framtida innehåll av bioslam som svårigen låter sig avskiljas i en framtida anläggning.

Kväve- och fosforhalterna antas inte öka eftersom bolaget inte avser att dosera närsalter till det biologiska reningssteget.

Bolaget har även utrett två alternativa lösningar vad gäller slutrening av avloppsvattnet. Enligt det ena alternativet anläggs en våtmark nedströms fabriksområdet till vilken utgående vatten från den planerade bioreaktorn avleds inklusive innehållet av bioslam. I våtmarken mineraliseras bioslammet varvid avloppsvattnets innehåll av organiskt material reduceras och fosfor binds in våtmarken. Det andra alternativet innebär överledning av bolagets avloppsvatten till kommunens avloppsreningsverk i Kisasjön.

Oförändrade utsläppsvillkor jämfört med vad som idag gäller kan klaras med alla ovan redovisade reningsprocesser. Våtmarksalternativet och alternativet med överledning till kommunal rening är dock behäftade med ett antal nackdelar. Exempelvis innebär alternativen en påverkan av vattenföringen i Kisaån mellan bortledningspunkten för bolagets råvatten och utsläppspunkten för avloppsvattnet. Vidare är såväl investerings- som driftkostnader osäkra, vilket är förknippat med att tekniken i sig är mindre känd.

Utsläpp till luft

Förekommande utsläpp utgörs i huvudsak av förbränningsgaser från de gasoleldade torkkåporna i PM 3 och PM 4. Dessa innehåller kväveoxider, koldioxid och små mängder kolmonoxid.

Utsläppen år 2000 av kväveoxider har beräknats till ca 10 ton och de blivande emissionerna till va 21 ton per år. Motsvarande utsläpp av koldioxid uppgår till knappt 6.000 ton respektive 14 000 ton per år.

Bolaget saknar möjlighet att påverka valet av transportmedel för in- och utleveranser sedan järnvägstransporter inte längre är möjliga efter nedläggningen av godstrafiken på Stångådalsbanan i april 2001. Många av utleveranserna sker genom köparens speditörer direkt från bruket. De samlade emissionerna av dagens (2000) transporter för bolaget har bedömts uppgå till bland annat ca 21 ton kväveoxider och ca 1.500 ton koldioxid. Transportarbetet ökar med produktionsökningen.

Buller

Bulleremissionen från bolagets verksamhet är försumbar vid normala klimafförhållanden. Några svårigheter att innehålla gällande villkor finns inte. Bulleremissionerna förändras inte vid ansökt verksamhet. Inga impulsljud eller hörbara toner har registrerats från anläggningen.

Kemikalier

Bland de kemikalier som används finns idag två som innehåller ämnen på OBS-listan nämligen våtstyrkemedlet Kenores 1445 och Flockningskemikalien Zetag 7664. Bolaget ämnar byta till klorfria våtstyrkemedel när tillräcklig mängd finns att tillgå och/eller när marknaden så kräver genom internationell lagstiftning, alternativt kundkrav.

Gasoltanken rymmer 65 ton gasol. Gasoltransporterna passerar inte Kisa tätort.

Avfall

Restprodukter som genereras vid bolagets produktion tas omhand och vidareförädlas internt till nya produkter eller förbränns av Vattenfall AB i fastbränslepannan. Restprodukter kan även avyttras externt som råvara till t.ex. flutingtillverkning, alternativt kan restprodukter omhändertas av godkända återvinningsföretag.

Miljökonsekvenser

Råvattenförbrukningen kommer att ligga i nederkant av det spann för Bästa Tillgängliga Teknik (BAT) som anges i The European Integrated Pollution Prevention and Control Bureau i de så kallade BAT Ref-dokumenterna (BREF).

Inköpta massor tillverkas av nyfiber. Externt returpapper kan inte användas beroende på de hygienkrav som ställs på bolagets produktsortiment.

Även den totala energianvändningen, inklusive externt levererad ånga, ligger och kommer att ligga i undre delen av spannet för BAT enligt BREF.

Utsläppet av COD bedöms ha liten påverkan på vattenkvaliteten i vattensystemet. Utsläppet av suspenderade ämnen från bolaget bedöms inte förändra förhållandena i recipienten. Utsläppet av fosfor bedöms som mycket liten i relation till den belastning Kisa-sjön anses klara att ta emot. Några effekter på vattenkvaliteten av bolagets kväveutsläpp bedöms inte som troliga. Utsläppet av AOX bedöms endast medföra ett litet tillskott till recipienten. Utsläppen av metaller bedöms inte orsaka några effekter i recipienten.

Vid kemisk och biologisk karaktärisering av avloppsvatten från bolaget samt vid tester av akut toxicitet genomförda 2001, konstaterades att den akuta toxiciteten var låg eller ingen samt att koncentrationen av bioackumulerbara ämnen var låg. Långtidsförsök med fisk exponerad för avloppsvatten från en liknande verksamhet i Skåpafors i Dalsland orsakade ingen eller obetydlig påverkan på fiskens hälsotillstånd.

Halten kvävedioxid i Kisa underskrider med mycket god marginal miljökvalitetsnormen samt också det nationella miljömålet om 20 µg/m³. Påverkan på den lokala luftkvaliteten i Kisa tycks vara relaterad till trafikbelastningen i Kisa centrum. Påverkan från bolagets NO_x-utsläpp bedöms vara liten.

NO_x-utsläppen från bolaget i relation till bränslemängd är högre än BAT, men utsläppen i relation till produktionen är låga i jämförelse med Europeiska tissuebruk. En möjlig or-

sak till detta är att bolaget har enbart inkluderat gasol i den totala bränslemängden (dvs. ej bränslebidraget från fastbränslepannan).

Förslag till villkor

1. Om ej annat framgår av övriga villkor skall verksamheten - inklusive åtgärder för att reducera vatten- och luftföroreningar och andra störningar för omgivningen - bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ärendet angett eller åtagit sig.
2. Utsläppsmängden av COD (enligt SS 028142) får uppgå till högst 400 kg per dygn som gränsvärde och årsmedelvärde. Utsläppet får heller inte överstiga 400 kg/d som riktvärde och månadsmedelvärde.
3. Utsläppsmängden av SÄ (enligt SS - 028112) får uppgå till högst 40 kg/d som gränsvärde och årsmedelvärde. Utsläppet får heller inte överstiga 40 kg/d som riktvärde och månadsmedelvärde.
4. Utsläppsmängden av totalkväve (enligt SS 028101) får uppgå till högst 12 kg/dygn som gränsvärde och årsmedelvärde. Utsläppet får heller inte överstiga 12 kg/dygn som riktvärde och årsmedelvärde.
5. Utsläppsmängden av totalfosfor (enligt SS 028102) får uppgå till högst 0,4 kg/dygn som gränsvärde och årsmedelvärde. Utsläppet får heller inte överstiga 0,4 kg/dygn som riktvärde och månadsmedelvärde.
6. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten utomhus vid bostadshus för permanentboende får inte överskrida 55 dB (A) under vardagars dagtid (kl 06-18), 45 dB (A) nattetid (kl 22-06) och 50 dB (A) under övrig tid. Den momentana ljudnivån nattetid får på samma plats inte överskrida 60 dB (A).
7. Bolaget skall inom tid som tillsynsmyndigheten bestämmer inge förslag till reviderat kontrollprogram.

Miljödomstolen föreslås enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken överlåta åt tillsynsmyndigheten att fastställa villkor om den närmare utformningen av det framtida reningssystemet för avloppsvatten, om bolagets avfallshantering samt om analysmetod avseende suspenderbara ämnen.

YTTRANDEN

Naturvårdsverket motsätter sig inte att det ansökta tillståndet beviljas. Naturvårdsverket yrkar, som verket slutligen bestämt sin talan, att följande villkor föreskrivs.

1. Det transportsätt skall användas som bäst främjar en uthållig utveckling. Transporterna skall ha så hög lastgrad som möjligt och genomföras med så korta transportsträckor som är möjligt. Transporter skall genomföras med ett körsätt som främjar en god hushållning med energi. Bolaget skall årligen till tillsynsmyndigheten redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att uppfylla ovanstående villkor, liksom målen för kommande år.
2. Minst 90 % av alla dieseldrivna biltransporter till verksamheten skall ske med bränsle som minst uppfyller kraven för diesel Miljöklass 1 i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen eller annat krav som av tillsynsmyndigheten bedöms som likvärdigt eller bättre från miljösynpunkt.
3. I mobila maskiner som används inom verksamheten skall fr.o.m. 2004 enbart användas bränsle som uppfyller kraven för diesel Miljöklass 1 i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen eller annat krav som av tillsynsmyndigheten bedöms som likvärdigt eller bättre från miljösynpunkt.
4. Vid utbyte av de mobila maskiner som används inom verksamheten skall de nya mobila maskinerna minst uppfylla kraven i steg II i förordningen (1998:1709) om avgaskrav för vissa förbränningsmotordrivna mobila maskiner.
5. Ångbehovet skall till minst 90 % täckas genom förbränning av biobränslen.
6. Bolaget skall efter samråd med tillsynsmyndigheten uppdra åt en utomstående konsult att göra en genomgång av elkonsumtionen och lista olika möjliga besparingsåtgärder inklusive deras kostnader. Det överläts till tillsynsmyndigheten att fastställa de villkor som kan behövas för att säkerställa en god hushållning med elektricitet.
7. Fr.o.m. år 2005 får det inom verksamheten användas endast sådana kemiska produkter för vilka det finns dokumenterad kunskap om risken för olägenheter för den yttre miljön p.g.a. dålig nedbrytbarhet, potential för akut- och kronisk toxicitet och bioackumulering. Bolaget skall även kräva att leverantörerna av kemiska produkter så långt möjligt tar fram data om eventuella endokrina effekter.

8. Bolaget skall före utgången av år 2004 på PM 4 ha bytt gasolbrännarna till sådana av låg- NO_x-typ. Utsläppet skall därefter som riktvärde inte överstiga 80 mg NO_x/MJ tillfört bränsle.
9. Bolaget skall i god tid före en nedläggning av hela eller delar av verksamheten inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. Avsikten med åtgärderna i planen skall vara att säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att undvika föroreningsrisker och att återställa platsen i ett från miljösynpunkt tillfredsställande skick.

I andra hand yrkar Naturvårdsverket som alternativ till villkor 5 och 6 att bolaget under en prøvotid av två år åläggs att utreda de tekniska, ekonomiska och energimässiga konsekvenserna av förbättrad resurshushållning med följande målsättning.

El - 200 kWh/t

Primärvärme - 2 GJ/t

Ångbehov > 90 % biobränsle

Sekundärvärme - 2 GJ/t återvunnet.

x) RÄTTELSE
2003-03-07
skall ej vara
inustecken

I frågan om transporter har Naturvårdsverket anfört i huvudsak följande. Vilka villkor som skall gälla för en miljöfarlig verksamhet avgörs utifrån de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och de skälighetsavvägningar som skall göras enligt 7 § i samma kapitel. Vid yrkesmässig verksamhet skall således bästa möjliga teknik användas om det inte är orimligt. Det åligger således verksamhetsutövaren att visa att en viss teknik är orimlig. Av förarbetena till 16 kap. 7 § miljöbalken framgår att även följdföretag bör beaktas vid bedömningen villkorsutformningen för ett tillstånd. Enligt verkets bedömning har t.ex. de transporter som bolaget beställer ett omedelbart samband med den verksamhet som prövas här, varför de bör anses vara sådana följdföretag som avses i bestämmelsen. Beträffande rådighetsfrågan anser verket att bolaget har full rådighet över hur de väljer att lösa sitt behov av transporter till bruket. På samma sätt som bolaget torde råda över och ansvara för vilka miljökrav som bör iakttas vid utförandet av arbeten inom anläggningen bör det ha både möjlighet och skyldighet att beakta miljöaspekter vid valet och upphandlingen av sina transporter till och från anläggningen.

Fiskeriverket har inga erinringar emot den ansökta produktionshöjningen förutsatt att utsläppen av organiskt material, närsalter och kemikalierester inte ökar. På sikt bör dock bolaget vidta ytterligare åtgärder för att minska sina utsläpp till vatten då verksamheten påverkar Kisaån. I vattensystemet finns ett flertal fiskarter, bl.a. öring.

Räddningsverket har inget att erinra mot att tillstånd beviljas för den sökta verksamheten.

Länsstyrelsen i Östergötlands län tillstyrker ansökan och godtar bolagets yrkande om att nuvarande villkor avseende buller samt utsläpp till vatten av COD och SÄ ska fortsätta att gälla. Som en extra säkerhetsåtgärd bör även den föreslagna våtmarken tas i anspråk. I övrigt bör, som Länsstyrelsen slutligen bestämt sin talan, följande villkor gälla.

1. Utsläppen av fosfor totalt till vatten får inte överstiga 0,4 kg/dygn, räknat som årsmedelvärde och gränsvärde samt månadsmedelvärde och riktvärde.
2. Utsläppen av kväve totalt till vatten får inte överstiga 10 kg/dygn, räknat som årsmedelvärde och gränsvärde samt månadsmedelvärde och riktvärde. I andra hand yrkas 12 kg/dygn som månadsmedelvärde och riktvärde.
3. Bolaget skall snarast ersätta befintliga gasolbrännare på PM 4 med låg NO_x-brännare i samband med att produktionen/produktionstakten ökas jämfört med dagens nivåer, dock senast före utgången av 2005. Utsläppet skall därefter som riktvärde inte överstiga 80 mg NO_x/MJ tillfört bränsle.
4. Bolaget skall årligen till tillsynsmyndigheten redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att uppfylla nedanstående punkter, liksom målen för kommande år. Det transportsätt skall användas som bäst främjar en uthållig utveckling. transportererna skall ha så hög lastgrad som möjligt och genomföras med så korta transportsträckor som är möjligt. Transporter skall genomföras med ett körsätt som främjar en god hushållning med energi.
5. Fr.o.m. år 2003 skall alla dieseldrivna biltransporter till och från verksamheten ske med bränsle som uppfyller kraven för diesel Miljöklass 1 eller annat krav som av tillsynsmyndigheten bedöms som likvärdigt eller bättre från miljösynpunkt.
6. Kontroll av verksamheten skall ske enligt ett av tillsynsmyndigheten godkänt kontrollprogram. Programmet skall bl.a. reglera besiktning och utsläppskontroll av

verksamheten. I programmet skall provtagningar, mätmetoder och utvärderingsmetoder anges. Förslag till kontrollprogram skall inlämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet tagits i anspråk.

Beträffande frågor kring energiförbrukning, kemikalieanvändning och verksamhetens avslutande anser länsstyrelsen att villkor bör föreskrivas enligt Naturvårdsverkets förslag inklusive yrkandet i andra hand om provotid.

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden i Kinda kommun anser, som nämnden slutligen bestämt sin talan, att befintlig våtmark bör nyttjas som ett extra poleringssteg som komplement till luftad reaktor med lamellsedimentering samt slamdräneringsbäddar. Fastställda utsläppskrav bör dock gälla utsläppspunkt innan våtmarken. Nämnden accepterar inte ökade fosforutsläpp till Kisasjön då målet är att sjöns vattenkvalitet skall förbättras. Ett rimligt gränsvärde för fosfor borde vara 0,4 kg/d som årsmedelvärde, motsvarande 140 kg/år. För att minimera utsläppen av NO_x bör bolaget ha som målsättning att ersätta befintlig gasolbrännare på PM4 till en låg-NO_x-brännare med ett utsläpp av NO_x på högst 74 mg/MJ till senast år 2006. I övriga frågor ansluter man sig till Naturvårdsverkets/Länsstyrelsens uppfattning.

Kommunstyrelsen i Kinda kommun framhåller brukets betydelse för sysselsättningen på orten och tillstyrker att tillstånd ges under förutsättning att miljökraven tillgodoses på ett godtagbart sätt.

Bolaget har skriftligen och vid huvudförhandlingen bemött inkomna yttranden och anför bl.a. följande.

Bortledning av det utgående renade avloppsvattnet till det tilltänkta våtmarksområdet har kostnadsberäknats till ca 500 000 SEK. Dessa kostnader är inte motiverade ur miljösynpunkt eftersom bolaget kommer att klara oförändrade villkor redan genom den förslagna tekniska lösningen.

Bolaget åtar sig att ersätta befintliga gasolbrännare på PM 4 med låg-NO_x-brännare före utgången av 2006.

Bolaget vidhåller att ett eventuellt gränsvärde avseende totalkväve motsvarande 12 kg/dygn bör fastställas då detta utsläpp är starkt produktvalsberoende. Bolaget får svårt att klara ett gränsvärde på 10 kg/dygn om produktion av högfärgad tissue baserad på kväveföreningar ska kunna ske. Bolaget motsätter sig även länsstyrelsens andrahandsyrkande.

Bolaget åtar sig att, i mobila maskiner som används inom verksamheten, fr.o.m. 2004 använda bränsle som uppfyller kraven för diesel Miljöklass 1 i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen. Bolaget accepterar att, vid byte av de mobila maskiner som används inom verksamheten, de nya mobila maskinerna skall minst uppfylla kraven i steg II i förordningen (1998:1709) om avgaskrav för vissa förbränningsmotordrivna mobila maskiner.

Bolaget motsätter sig övriga villkor avseende transporter. Av specialmotiveringen till bestämmelsen om följd företag i 16 kap. 7 § miljöbalken framgår att det skall ske en rimlig avgränsning av följd företag så att endast sådana som har ett omedelbart samband med den tillståndsprövade verksamheten beaktas. Transportarbetet till och från en verksamhet är inte ett sådant följd företag som avses i 16 kap. 7 § miljöbalken. Transporter med anknytning till bolaget sker till och från ett mycket stort antal platser i världen och inbegriper ett mycket stort antal både svenska och utländska transportföretag. En övervägande andel av dessa är mer eller mindre direkt knutna till bolagets leverantörer och kunder, vilket gör det omöjligt för bolaget att ställa krav på transportföretagen. Möjligen kan transporter i bolagets närhet ses som följd företag så som avses i 16 kap. 7 § miljöbalken. Bestämmelsen i 2 kap. 3 § miljöbalken kan i och för sig tillämpas även på transporter. Bestämmelsen tar dock inte sikte bara på 9 kap miljöbalken utan fastmer på transportsektorn. Bolaget motsätter sig kravet att redovisa till tillsynsmyndigheten vilka åtgärder som vidtagits. Däremot åtar sig bolaget att informera leverantörer och kunder om inom bolaget gällande transportpolicy.

Bolaget godtar att energifrågorna sätts på provotid i enlighet med Naturvårdsverkets yrkande.

Den omfattande förändring av kemikaliehanteringen i Europa som för närvarande pågår kommer enligt Kemikalieinspektionen att vara genomfört tidigast 2012. Det innebär att Naturvårdsverkets krav att "fr.o.m. 2005 får det inom verksamheten..." inte för närvarande är möjligt att villkora. Bolaget är endast användare av på marknaden förekommande kemiska produkter vilket medför att bolaget inte kan ha ansvar för framtagande av den information som Naturvårdsverket kräver. För de kemikalier som idag används i verksamheten finns uppgifter om nedbrytbarhet, toxicitet och bioackumulering. Uppgifter om endokrina effekter saknas dock i de flesta fall.

Bolaget har inget att erinra mot förslaget om kontroll av verksamheten.

Det är olämpligt att nu ta fram en avvecklingsplan då nedläggning förhoppningsvis inte kommer att aktualiseras under överskådlig tid. Frågan om avveckling av verksamheten kan idag anses tillfredsställande reglerad genom miljöbalkens regler om efterbehandlingsansvar i 2 kap. 8 § och 10 kap. samt Plan- och Bygglagens 1 kap. 4 § och 8 kap. 16 §. Nuvarande lagstiftning garanterar att avvecklingsplan (rivningsplan) tas fram och godkänns i samband med definitivt upphörande av verksamheten.

DOMSKÄL

Den av sökanden i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven på en sådan beskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken och bör därför godkännas.

Kisasjön har under lång tid utgjort recipient för både industriellt och kommunalt avloppsvatten. I inlopp och utlopp har från 1986 prover tagits 6 ggr/år med vissa undantag. Även om utsläppen minskat betydligt under senare decennier, belastas sjön fortfarande av den fosfor som finns lagrad i sedimenten, vilket medför att en ökad tillförsel av detta ämne inte kan ske utan risk för allvarliga störningar i sjöns funktion. Det går inte att närmare beräkna när ett jämviktstillstånd kan tänkas inställa sig. Avsaknaden av data från

månatliga provtagningar gör att Naturvårdsverkets bedömningsgrunder för miljö kvalitet inte kan appliceras direkt. Närmare uppgifter om sjöns morfologi saknas också.

Under perioden 1996-2000 har utsläppen av fosfor från verksamheten understigit 0,2 kg/dygn som årsmedelvärde. Bolaget har åtagit sig att efter begärd produktionsökning begränsa utsläppet av fosfor till maximalt 0,4 kg/dygn som årsmedelvärde. Man har vidare utfäst att utöver planerad biofilmsreaktor, vidta de ytterligare reningsåtgärder i form av fällning, filtrering etc. som kan fordras för att innehålla nämnda utsläppsnivå som riktvärde och månadsmedelvärde. Ingen remissinstans har motsatt sig ett utsläpp av fosfor i denna omfattning.

Miljödomstolen bedömer, trots ovannämnda brister i recipientdata, att en så liten ökning av fosfortillförseln till Kisasjön som den av bolaget yrkade kan ske utan risk för olägenhet av väsentlig betydelse. Det finns därmed inget hinder mot tillåtlighet i detta avseende. Inte heller i övrigt föreligger några tillåtlighetshinder enligt miljöbalken varför tillstånd skall lämnas.

Som villkor för utsläpp till vatten bör föreskrivas de nivåer avseende COD, suspenderat material, kväve och fosfor som bolaget yrkat. Det finns inte anledning att ifrågasätta de av bolaget åberopade svårigheterna att innehålla ett lägre värde avseende totalkväve vid produktion av högfärgad tissue. Analysmetoden bör bestämmas inom ramen för kontrollprogrammet.

Det ankommer på bolaget att utforma reningsanläggningen så att begränsningsvärdena kan innehållas. Det finns inte anledning att överlåta åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor i detta avseende.

De av bolaget redovisade resultaten från bullerimmissionsmätningar visar att det är möjligt att innehålla de begränsningsnivåer som normalt tillämpats på nyetablerad industri. Villkor bör föreskrivas i enlighet därmed. Bolaget har uppgivit att hörbara toner eller impulsljud inte förekommer varför någon särskild reglering därom inte erfordras.

Utsläppen av kväveoxider från gasolbrännare kommer med ökad produktion att öka från nuvarande 10 ton/år till 24 ton/år. Ett byte av till s.k. låg-NO_x-brännare på PM 4 skulle minska utsläppen till 7,4 respektive 17 ton/år. Bolaget har åtagit sig att byta ut gasolbrännare på PM 4 före utgången av 2006. Kostnaderna har uppgivits till cirka 1 milj. kronor exklusive mervärdesskatt. Naturvårdsverket yrkar att bytet skall ske före utgången av 2004, medan länsstyrelsen föreslår utgången av 2005.

Miljödomstolen finner att det inte är orimligt att kräva att brännaren byts ut i samband med att produktionen ökar. Med hänsyn till den av bolaget vid huvudförhandlingen reviderade tidsplanen för genomförandet av produktionshöjande åtgärder bör detta utbyte ha skett före utgången av 2005.

Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgivit att det idag för de kemiska produkter som används finns uppgifter om nedbrytbarhet, toxicitet och bioackumulerbarhet. Det torde därför inte innebära någon svårighet för bolaget att uppfylla ett villkor i detta avseende såsom Naturvårdsverket yrkat. Något särskilt åliggande beträffande data om endokrina effekter bör däremot inte fastställas. Miljödomstolen noterar att bolaget deltar aktivt i arbetet med att öka kunskapen om kemiska produkter i samhället.

Miljödomstolen anser att de transporter som sker inom verksamhetsområdet får anses som en del av den miljöfarliga verksamhet som bedrivs där. Att det går att föreskriva om villkor för dessa transporter torde vara klart. Även transporters eventuella påverkan i närområdet av t.ex. buller eller vibrationer har redan i praxis enligt miljöskyddslagen (1969:387) i viss utsträckning gått att reglera inom ramen för ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet, t.ex. vad gäller val av tillfartsväg och begränsningar i tid för användning av sådan. I specialmotiveringen till 1 kap. 1 § miljöbalken (prop. 1997/98:45 del 2 s. 8) anges att ett villkor för en miljöfarlig verksamhet som grundar sig på miljöskyddslagens bestämmelser endast kan avse olägenheterna, medan motsvarande villkor enligt balken kan avse vad som helst som gagnar en ekologiskt hållbar utveckling. Genom miljöbalken, 16 kap. 7 §, öppnas möjligheterna att ta hänsyn till andra verksamheter eller särskilda anläggningar som kan antas bli behövliga för att verksamheten skall kunna utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt. I förarbetena (a. prop. s. 208) anges dock att vid till-

ståndsprövningen måste det göras en rimlig avgränsning av följd företagen, så att endast följd företag som har ett omedelbart samband med den tillståndsprövade verksamheten beaktas.

Ett särskilt problem i detta sammanhang är de regionala och globala miljöeffekter som orsakas av godstransporterna och möjligheterna att påverka dessa effekter. I likhet med länsstyrelsen och Naturvårdsverket anser miljödomstolen att utsläppen från transporterna till och från verksamheten har stor betydelse för miljön. Miljödomstolen anser vidare att det är möjligt att i ett beslut om tillstånd enligt miljöbalken i viss utsträckning föreskriva om villkor som rör även sådana frågor. Dessa transporter sker dock utanför och huvudsakligen på avsevärt avstånd från anläggningen, dessutom i olika led och kanske inom annat lands territorium. Många transportörer har ett eget självständigt ansvar, bl.a. enligt miljöbalken, och är kanske i sin tur underleverantörer.

Grundläggande vid formulering av villkor är vidare att tillståndshavaren måste kunna efterleva villkoret och på något sätt råda över frågan. Det är därför inte möjligt eller rimligt att i detalj föreskriva om villkor som rör transporter utanför industriområdet eller som annan huvudman ansvarar för. Det som bolaget kontrollerar är val av råvaruleverantör och de överväganden som görs om hur råvaran skall forslas till anläggningen. Bolaget kontrollerar vidare sin upphandling av transporter och de val som träffas i samband med denna, sina egna transporter och får även anses kontrollera transporter som i övrigt utförs genom den egna koncernen. Ett villkor måste emellertid uppfylla grundläggande krav på entydighet och vara möjligt att kontrollera. Det av Naturvårdsverket yrkade villkor 1 avseende externa transporter uppfyller inte dessa krav. Med hänsyn till det stora antalet internationella transporter får det anses orimligt att nu ställa krav om bränsle kvalitet för ankommande transportfordon, såsom Naturvårdsverkets yrkade villkor 2.

Miljödomstolen bedömer det angeläget att diskussionen om transporternas miljöpåverkan och möjligheterna att påverka dessa hålls levande inom företaget. Därför bör villkor fastställas som ålägger bolaget att återkommande undersöka möjligheterna att minska denna miljöpåverkan. Vad gäller interna transporter har bolaget åtagit sig de krav om

bränslekvalitet och avgaser som Naturvårdsverket, Länsstyrelsen och Miljö-, bygg- och räddningsnämnden yrkat. Dessa bör fastställas som villkor.

Enligt 2 kap. 5 § miljöbalken skall alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheten till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas. Miljödomstolen finner, i likhet med Naturvårdsverket, att ansökan inte innehåller tillräckligt underlag för en slutlig konkretisering av nämnda krav för den aktuella verksamheten. Frågan bör därför sättas på provotid under vilken bolaget genomför ytterligare utredningar med de målsättningar Naturvårdsverket yrkat. Utredningen bör även omfatta ångproduktionen oavsett om denna sker i egen regi eller handlas upp externt.

Avfallshanteringen är av begränsad omfattning. Något särskilt villkor därom fordras inte. Framtida förändringar får bedömas med utgångspunkt i 5 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Det saknas laglig möjlighet att genom delegation nu överlåta sådana frågor till tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket och länsstyrelsen har, med hänvisning till rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar (IPPC), yrkat att bolaget som villkor skall åläggas att inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten i händelse av nedläggning. Enligt artikel 10 i Romfördraget är miljödomstolen skyldig att göra en fördragskonform tolkning av direktivet inom ramen för miljöbalken. Enligt artikel 3 f) i ovannämnda direktiv skall de behöriga myndigheterna säkerställa att anläggningen drivs på ett sådant sätt att nödvändiga åtgärder vidtas när verksamheten definitivt upphör, för att undvika alla föroreningsrisker och för att återställa platsen i ett tillfredsställande skick. Beträffande villkor för tillstånd anges i artikel 9 punkt 6 att tillståndet skall innehålla krav på åtgärder som rör andra förhållanden än dem som gäller vid normal drift. Därför skall, om det finns risk för miljöpåverkan, hänsyn på lämpligt sätt tas till ... den slutliga nedläggningen av verksamheten.

Den citerade bestämmelsen tar bl.a. sikte på förebyggande åtgärder inför en nedläggning av en verksamhet och kan därför inte anses helt implementerad genom miljöbalkens

regler om efterbehandlingsansvar i 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken. I stället skall en avvägning göras med utgångspunkt i 2 kap. 3 § miljöbalken. Således skall enligt direktivet villkor föreskrivas om det finns risk för miljöpåverkan. Så kan vara fallet t.ex. när produktionen innehåller stora lager av miljöfarliga processkemikalier som kan förorena omgivningen. Ingen av remissmyndigheterna har påtalat att det vid den aktuella verksamheten skulle finnas några sådana miljörisker som motiverar krav på en särskild avvecklingsplan. Miljödomstolen finner att ett sådant villkor inte behöver föreskrivas för verksamheten.

Sedan den 1 juli 2002 gäller enligt 22 kap. 25 § första stycket 3 att en dom som innebär att tillstånd lämnas till en verksamhet i förkommande fall skall innehålla bestämmelser om tillsyn, besiktning och kontroll såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Då utsläppskontrollen ofta innehåller regler av detaljkaraktär och där lokalkännedom har betydelse för att bestämma ambitionsnivå bör de närmare villkoren om kontroll överlåtas till tillsynsmyndighetens avgörande.

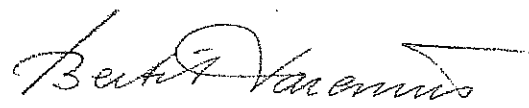
Tiden för ianspråktagande av tillståndet till utökad produktion bör sättas till den 31 december 2005 i enlighet med bolagets yrkande.

Det finns skäl att medge verkställighet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande senast den 6 mars 2003.

Marianne Nilsson

Bertil Varenius

I avgörandet har deltagit rådmannen Marianne Nilsson, ordförande, miljørådet Bertil Varenius samt sakkunniga ledamöterna Ulf Lettevall och Jan Ekermann.

Den som vill överklaga Miljööverdomstolens avgörande skall göra detta genom att skriva till Högsta domstolen.

Skrivelsen skall dock skickas eller lämnas till Svea hovrätt, Box 2290, 103 17 STOCKHOLM. Den skall ha kommit in senast den dag som anges i slutet av det överklagade avgörandet.

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen skall pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast

1. om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen
2. om det finns synnerliga skäl till en prövning, såsom att det finns grund för resning eller att domvilla förekommit eller att målets utgång i Miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandet skall innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (dag och nummer för Miljööverdomstolens avgörande),
3. den ändring i avgörandet som klaganden yrkar,
4. varför klaganden anser att avgörandet skall ändras,
5. de omständigheter som klaganden åberopar till stöd för att prövningstillstånd skall meddelas,
6. de bevis som klaganden åberopar och vad han vill styrka med varje bevis.